

DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-28>

УДК (UDC): 37.091.3:340:004

Л. ЦИБУЛЬКО¹, доктор пед. наук, професор,

професор кафедри педагогіки

e-mail: luda.czibulcko@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1201-3215>

О. БІЛЕЦЬКИЙ¹, кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

e-mail: sovestalex@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8978-2218>

І. ПЛИС¹,

аспірант другого року навчання кафедри педагогіки

e-mail: zerot05011936@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4558-8573>

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»,
Дніпро, Україна

Тимчасова адреса на час воєнного стану: вулиця Наукова, 13 (корпус 9, поверх 4)

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЯХ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У статті розглядаються основні фактори формування правових компетентностей у майбутніх педагогів і соціальних працівників в умовах освітніх інновацій, зокрема цифрової трансформації.

Обґрунтовується актуальність дослідження, зумовлена трансформаційними процесами в суспільстві, реформуванням освітньої й соціальної політики України, необхідністю захисту прав людини в освіті та соціальній сфері, а також впливом пандемії COVID-19 і повномасштабної війни, які стимулювали перехід до цифрових форматів навчання.

Мета – аналіз основних факторів, що впливають на формування правових компетентностей у системі підготовки педагогів і соціальних працівників.

Результати дослідження. У роботі акцентовано на необхідності інтеграції цифрових освітніх технологій у процес формування правових компетентностей, що вимагає від майбутніх фахівців поєднання правових знань із цифровою грамотністю.

Проаналізовано сучасний стан наукових досліджень у цій галузі вітчизняними та зарубіжними науковцями. Виокремлено основні напрями, що визначають ефективність формування правових компетентностей: використання електронних освітніх платформ (Moodle, Google Classroom, Coursera), інтерактивних засобів навчання (відеолекції, симуляції, мультимедійні ресурси), методів активного навчання (кейс-метод, проєктна діяльність, рольові ігри, моделювання судових процесів), а також міждисциплінарного підходу, що інтегрує правову, соціологічну, психологічну та економічну компоненти. Підкреслено важливість професійної взаємодії студентів із представниками юридичної практики (стажування, майстер-класи, гостьові лекції), що сприяє закріпленню правових знань та формуванню етичної відповідальності.

Особливу увагу приділено новим викликам цифрової епохи, зокрема розширенню змісту правової компетентності за рахунок включення цифрових прав, питань інформаційної безпеки, захисту персональних даних, прав людини в цифровому середовищі, а також проблеми цифрової нерівності. Наголошено на необхідності адаптації освітніх програм до потреб сучасного ринку праці, зокрема шляхом впровадження модульного навчання, створення індивідуальних освітніх траєкторій та включення нових курсів, пов'язаних із правом у сфері цифрових технологій, штучного інтелекту, кібербезпеки тощо.

Висновки. Формування правових компетентностей у майбутніх педагогів і соціальних працівників має відбуватися комплексно, із врахуванням динаміки цифрової трансформації, викликів сучасного світу та потреб правового захисту особистості. Ефективна правова підготовка передбачає не лише засвоєння знань, а й розвиток критичного мислення, етичної відповідальності, здатності до правової комунікації та адаптації в умовах змін.

© Цибулько Л., Білецький О., Плис І., 2025

[Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

У статті визначено напрями подальших досліджень, зокрема щодо інтеграції правової освіти з цифровими платформами, розробки інноваційних освітніх технологій і моделей, орієнтованих на підготовку фахівців нового покоління.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: правові компетентності, виховна робота, здобувачі вищої освіти, цифровізація, правова підготовка, онлайн платформи.

Як цитувати: Цибулько Л., Білецький О., Плис І. Фактори формування правових компетентностей в освітніх інноваціях у системі підготовки педагогів і соціальних працівників. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2025. Вип. 84. С. 324-334. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-28>

In cites: Tsybulko L., Biletskyi O., Plys I. (2025). Factors in the formation of legal competencies in educational innovations in the system of training teachers and social workers. *Problems of Engineering Pedagogic Education*, (84), 324-334. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-28> (in Ukrainian)

Вступ

Сучасне суспільство переживає період трансформацій, викликаних як глобалізаційними процесами, так і стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Ці зміни безпосередньо впливають на систему освіти, зокрема на зміст, форми та методи професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної та освітньої сфер. Однією з ключових компетентностей, що потребує формування у фахівців нової генерації, є правова компетентність, яка виступає основою їхньої професійної діяльності в умовах правової держави, демократичного суспільства та дотримання принципів верховенства права.

Актуальність дослідження зумовлюється низкою чинників.

По-перше, зростає значущість правової обізнаності фахівців соціальної сфери та освітян у контексті реформування освітньої та соціальної політики в Україні, інтеграції в європейський освітній простір, а також необхідності забезпечення прав людини у сфері освіти та соціального захисту.

По-друге, цифровізація освіти вимагає від педагогів і соціальних працівників нових підходів до викладання, які поєднують правові знання з ефективним використанням цифрових ресурсів і платформ.

По-третє, пандемія COVID-19, а з лютого 2022 року - повномасштабна війна

в Україні, зростання потреб у дистанційній та змішаній освіті — висунули на перший план потребу у швидкому реагуванні системи освіти на виклики часу, зокрема через цифрові інструменти. Це зумовлює необхідність створення інноваційних освітніх програм, інтеграції цифрових платформ та інструментів, здатних забезпечити не лише якісне навчання, а й розвиток правових та цифрових компетентностей одночасно.

Таким чином, дослідження інтеграції правової складової в цифрове освітнє середовище є надзвичайно актуальним як для наукової спільноти, так і для практиків освіти та соціальної роботи. У цьому контексті формування правових компетентностей через освітні інновації та цифрові засоби набуває не лише теоретичної, а й практичної значущості. Інтеграція цифрових технологій у правову освіту дозволяє забезпечити доступність, гнучкість та інклюзивність навчального процесу, сприяти розвитку критичного мислення, відповідальності та правової культури майбутніх фахівців.

Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності комплексного аналізу сучасних підходів до формування правових компетентностей у цифровому середовищі, визначенні ефективних інструментів і методів для їх реалізації в системі професійної підготовки фахівців соціальної та освітньої сфер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тема формування правових компетентностей у професійній підготовці

педагогів і соціальних працівників активно досліджується як в Україні, так і за

кордоном. Вітчизняні науковці, зокрема В. Махновець, В. Волошина, А. Гетьман, Л. Герасіна, наголошують на необхідності правової освіти як ключового елементу у структурі професійної компетентності фахівця. В їхніх працях аналізується структура правової компетентності, її зв'язок із загальнокультурною і професійною підготовкою.

У контексті цифрової освіти важливо відзначити дослідження Л. Грищенко, яка розглядає методологічні засади впровадження цифрових технологій в систему вищої освіти. Автор підкреслює необхідність інтеграції цифрових ресурсів у навчання для забезпечення інноваційного розвитку професійних програм.

Питання цифрової трансформації в освіті знайшли своє відображення в роботах В. Бикова, А. Джурило, О. Шпарик, де акцентовано на використанні інформаційно-комунікаційних технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів.

Значний внесок у розвиток теоретичних засад цифрового навчання внесли праці І. Кучерак, в яких розглядаються цифрові платформи, як чинник розвитку нових форм комунікації та взаємодії у навчальному процесі.

Правові аспекти підготовки фахівців аналізувалися у працях В. Харагірло, яка визначає правову компетентність як інтегрований показник готовності до професійної діяльності в умовах нормативно-правового регулювання.

Серед зарубіжних дослідників слід згадати роботи Gallego-Arrufat, M.-J., García-Martínez, I., Romero-López, які торкаються питань інноваційних освітніх практик, а також праці Rêgo, B. S., Lourenço, D., в яких наголошується на

значенні цифрової трансформації в освіті для формування критичного мислення, відповідальності й етичного ставлення до професії.

Також актуальним є досвід реалізації цифрових платформ і модулів правового навчання в рамках програм Erasmus+, Horizon Europe. Праці Ma, H., Ismail, L. (JRC Science for Policy Report, 2017) містять аналітичні рекомендації щодо впровадження цифрової компетентності в систему педагогічної освіти.

Іноземні дослідники, зокрема Pereira, C. S. Connolly, C., S. Redecker, акцентують увагу на важливості правової та цифрової грамотності в контексті нових освітніх парадигм. Hilton обґрунтовує необхідність відкритих освітніх ресурсів, що сприяють рівному доступу до правових знань. Selwyn висвітлює ризики цифрової нерівності, які можуть посилювати правову дезорієнтацію. Barbousas J. досліджує компетентнісний підхід в цифровій освіті ЄС, де права складова є однією з ключових.

Крім того, важливу роль відіграють аналітичні доповіді ЮНЕСКО, OECD та Європейської Комісії, які містять рекомендації щодо розвитку цифрової освіти та інтеграції правових компетентностей у навчальні програми [9][10].

Мета дослідження – аналіз основних факторів, що впливають на формування правових компетентностей у системі підготовки педагогів і соціальних працівників. Отже, головним **завданням** перед нами стало обґрунтування необхідності розвитку правових компетентностей у майбутніх фахівців в умовах трансформації українського суспільства і системи освіти.

Методи дослідження

Оскільки наше дослідження має **теоретико-аналітичний характер**, перелік здебільшого методів має характер аналітичної роботи з науковими джерелами. У процесі дослідження було застосовано сукупність взаємопов'язаних теоретичних методів, що забезпечили цілісний і системний підхід до аналізу проблеми. Зокрема:

Аналіз наукової літератури — з метою вивчення основних підходів до тлумачення поняття правової

компетентності, а також умов і чинників її формування в системі професійної підготовки педагогів і соціальних працівників;

Синтез і узагальнення — для виокремлення спільних положень у поглядах науковців різних шкіл і формулювання узагальнених висновків щодо особливостей формування правових компетентностей;

Класифікація та типологізація — з метою систематизації існуючих наукових

підходів до визначення структури та змісту правової компетентності у професійній освіті;

Порівняльний аналіз — для виявлення спільного та відмінного в українському й зарубіжному досвіді розвитку правової компетентності майбутніх фахівців у соціальній та педагогічній галузях;

Логіко-семантичний аналіз — для уточнення змісту ключових категорій дослідження, таких як «правова компетентність», «компетентісний підхід», «професійна підготовка» тощо.

Застосування зазначених методів дозволило здійснити комплексний теоретичний аналіз проблеми, окреслити її ключові аспекти, а також обґрунтувати актуальність і напрями розвитку правових компетентностей у процесі підготовки педагогів і соціальних працівників в умовах трансформації системи освіти та суспільства загалом.

Результати дослідження.

Формування правових компетентностей у процесі професійної підготовки фахівців соціальної та освітньої сфер набуває особливої актуальності в контексті глобальної цифровізації та стрімких суспільних трансформацій. Освітні інститути стикаються з потребою перегляду традиційних підходів до навчання і впровадження новітніх технологій та методик, які здатні ефективно відповідати на виклики сучасності [19, с.].

Одним із ключових факторів виступає використання сучасних навчальних технологій. Інтеграція електронних освітніх платформ, таких як Moodle, Google Classroom, а також доступ до масових відкритих онлайн-курсів на ресурсах Coursera чи edX, створює безпрецедентні можливості для отримання знань. Завдяки цьому студенти можуть самостійно опановувати складні юридичні концепти у зручному для себе темпі, аналізувати міжнародні правові практики, розвивати вміння критично осмислювати різні правові системи. Поряд із цим, застосування мультимедійних технологій — відеолекцій, інтерактивних презентацій, віртуальних лабораторій — забезпечує візуалізацію складних правових процесів, сприяючи кращому їх засвоєнню. Проте надмірна віртуалізація навчання створює

ризик фрагментарності знань і ослаблення рефлексії над морально-етичними аспектами правової практики [23].

Важливу роль відіграють методи активного навчання, які стимулюють глибоку залученість студентів у навчальний процес. Використання кейс-методу дозволяє наблизити теоретичне вивчення права до реальних життєвих ситуацій: аналіз судових рішень, законодавчих колізій, корпоративних спорів вимагає від студентів розробки власних правових позицій та вміння аргументовано їх відстоювати. Проектні технології, у свою чергу, сприяють розвитку здатності працювати в команді, планувати юридичні стратегії і оцінювати правові ризики. Створення симуляційних проєктів, таких як розробка локальних нормативних актів або участь у моделюванні судових процесів, сприяє закріпленню теоретичних знань на практиці і розвитку навичок аналітичного мислення [11].

Інтерактивна освіта постає ще одним потужним чинником формування правових компетентностей. Залучення студентів до дискусій, дебатів, рольових ігор дозволяє не лише опанувати правові знання, але й розвивати комунікативні здібності, вміння вести аргументовані переговори, захищати власну правову позицію у відкритих обговореннях. Зокрема, інсценування судових слухань або парламентських дебатів допомагає формувати вміння діяти у стресових ситуаціях, дотримуючись норм процесуального права. Групові форми роботи, де студенти об'єднуються для вирішення спільних юридичних завдань, сприяють формуванню навичок командної взаємодії, а також розвитку відповідальності за колективний результат [10, с.148].

Неможливо переоцінити значення міждисциплінарного підходу в підготовці фахівців із розвиненими правовими компетентностями. Інтеграція правових знань із суміжними дисциплінами — соціологією, психологією, економікою, політологією — дозволяє студентам глибше зрозуміти складні соціальні явища, які впливають на правотворчість та правозастосування. Так, аналіз юридичних аспектів проблеми домашнього насильства потребує не лише знань кримінального права, а й розуміння психологічних

механізмів поведінки потерпілих і кривдників. В. Оганян підкреслює в своїй роботі, що взаємопов'язане вивчення права та економіки дозволяє усвідомити взаємодію правових норм із ринковими механізмами, зокрема у сфері регулювання підприємницької діяльності [8, с.218].

Важливим чинником є також активна взаємодія студентів із практиками права. Згідно з дослідженнями вчених Австралійського Університету (Barbousas J.), проходження стажувань у адвокатських об'єднаннях, юридичних консультаціях, громадських організаціях чи державних установах надає безцінний досвід застосування правових знань у реальному середовищі. Безпосередня участь у підготовці процесуальних документів, участь у судових засіданнях як слухач або помічник сприяє закріпленню теоретичних знань і розумінню реальної правової практики. Запрошення досвідчених правників — адвокатів, суддів, прокурорів — до участі у відкритих лекціях, майстер-класах та практикумах дозволяє студентам безпосередньо ознайомитися з практичними аспектами правозастосування та особливостями професійної етики [17].

Новим, але вкрай перспективним чинником виступає використання соціальних мереж та онлайн спільнот для професійного розвитку. Участь у професійних форумах, тематичних групах у соціальних мережах, обговорення актуальних правових проблем на платформах, таких як LinkedIn або спеціалізовані канали Telegram, дозволяє майбутнім фахівцям соціальної та освітньої галузей залишатися в курсі останніх тенденцій правової науки і практики. Це також створює умови для формування неформальних професійних мереж та пошуку наставників, здатних супроводжувати професійний розвиток молодих юристів [15, с.230].

Останнім, але не менш важливим чинником є адаптивність освітніх програм до динамічних змін сучасного суспільства. Створення гнучких освітніх траєкторій, впровадження модульного навчання, можливість обирати спеціалізовані курси відповідно до особистих професійних інтересів сприяють індивідуалізації процесу формування правових компетентностей. Зокрема, включення курсів із регулювання

цифрових технологій, права інтелектуальної власності, права у сфері штучного інтелекту та кібербезпеки дозволяє студентам готуватися до викликів майбутнього. Необхідно також зазначити, що в умовах цифровізації суспільства правова компетентність набуває нових змістових акцентів і вимагає розширення традиційного розуміння правових знань та вмінь.

Сьогодні правова культура не може обмежуватися лише знанням Конституції України, законів та базових юридичних норм. Так, Я. Турчиняк зазначає, що «У цифрову епоху важливими складовими правової компетентності стають знання про цифрові права людини, основи кібербезпеки, правила користування інтернет-ресурсами, етика взаємодії у віртуальному середовищі, а також розуміння питань захисту персональних даних і інформаційної приватності» [13, с.769].

Зміни, що відбуваються в освітній системі під впливом цифрової трансформації, висувають нові вимоги до підготовки фахівців, особливо у соціальній та освітній сферах. Викладачі та студенти мають бути готовими не лише до оперування традиційними правовими поняттями, а й до обізнаності щодо цифрових ризиків, правових наслідків використання нових технологій, механізмів протидії кіберзлочинності та способів захисту авторських прав в електронному просторі.

Однією з ключових проблем (треба зазначити, що не тільки в Україні) є недостатній рівень усвідомлення цифрових прав серед широких верств населення, що часто призводить до порушень як особистих, так і колективних прав у цифровому середовищі. Тому інтеграція знань про цифрову безпеку та цифрові права у процес професійної підготовки фахівців є нагальною потребою.

Крім того, формування правової компетентності в умовах цифрової трансформації освіти передбачає розвиток критичного мислення, вміння аналізувати інформаційні потоки, оцінювати надійність джерел інформації та адекватно реагувати на правові виклики у мережі. Так, в дослідженні І. Кучерак акцентується увага на тому, що ці навички є необхідними не

лише для самозахисту особистості, а й для ефективного професійного виконання обов'язків у сферах освіти, соціальної роботи, права, державного управління [6]. Ми погоджуємося з твердженням науковця і вважаємо, що значну роль у цьому процесі повинні відігравати інституційні механізми. Це розробка сучасних навчальних програм, впровадження курсів з цифрового права та медіаграмотності, створення спеціальних онлайн платформ для підвищення правової обізнаності, а також регулярне оновлення змісту правової освіти відповідно до змін у

цифровому середовищі.

У контексті цифрової трансформації української освіти правова компетентність має розглядатися як динамічна якість особистості, що поєднує знання традиційних юридичних норм із новими компетентностями у сфері цифрових технологій. Її формування стає необхідною умовою підготовки професіоналів нового покоління, здатних ефективно функціонувати в умовах глобальної цифрової взаємодії та правових викликів XXI століття.

Висновок

Формування правових компетентностей у сучасному освітньому середовищі є багатофакторним процесом, що вимагає комплексного підходу, постійного оновлення змісту освіти та активної взаємодії студентів із реальними практиками права. Лише така модель підготовки дозволить виховати фахівців, здатних ефективно діяти в умовах складної та мінливої правової реальності.

У сучасних умовах інноваційних змін освіти формування правових компетентностей майбутніх фахівців соціальної та освітньої сфер набуває особливої значущості. Комплексний підхід, що поєднує використання сучасних навчальних технологій, методів активного навчання, інтерактивної освіти, міждисциплінарних зв'язків та практико-орієнтованої підготовки, дозволяє ефективно розвивати у студентів необхідні правові знання, вміння і навички.

Особливу роль у цьому процесі відіграє інтеграція цифрових технологій, які, з одного боку, відкривають нові можливості для здобуття правової освіти, а з іншого — вимагають нової якості правової компетентності, включаючи знання у сфері цифрових прав, кібербезпеки, захисту персональних даних і інформаційної безпеки. Систематичне оновлення змісту правової освіти відповідно до викликів цифрової епохи є критично важливим для формування правової культури нового покоління фахівців.

Правова компетентність у цифровому середовищі постає не лише як сукупність знань, а як динамічна здатність орієнтуватися у складних правових

ситуаціях, критично мислити, приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за свої дії у реальному й віртуальному просторах.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі вбачаються у кількох взаємопов'язаних напрямках. Насамперед актуальним є поглиблення теоретичних основ формування правових компетентностей в умовах цифрової трансформації освіти, зокрема розробка концептуальних моделей, які інтегрують традиційні правові знання із компетентностями у сфері цифрових технологій. Особливої уваги потребує питання розробки та апробації інноваційних освітніх технологій, здатних ефективно сприяти розвитку правової культури в умовах цифровізації суспільства. Важливим напрямом є також визначення ефективних моделей інтеграції знань про цифрові права, кібербезпеку та захист персональних даних у зміст професійної підготовки фахівців соціальної та освітньої сфер.

Подальші дослідження мають охоплювати вивчення можливостей використання соціальних мереж, онлайн-платформ і професійних спільнот для формування правової свідомості студентської молоді та підтримки їх професійного розвитку. Не менш важливо проаналізувати вплив цифрового середовища на трансформацію механізмів правової освіти, зокрема у контексті розвитку критичного мислення, інформаційної грамотності та етичної відповідальності майбутніх фахівців.

Актуальним залишається питання розробки інструментів діагностики рівня

сформованості правових компетентностей у цифровому контексті, що дозволить оперативно виявляти освітні потреби та удосконалювати програми навчання. Особливої актуальності набувають дослідження, присвячені правовим аспектам застосування інноваційних технологій, зокрема штучного інтелекту, великих даних, алгоритмічного регулювання, що вимагають нових підходів до професійної підготовки у правовій сфері.

Таким чином, перспективи

подальших наукових пошуків полягають у поглибленні теоретико-методологічних засад формування правових компетентностей у цифровому середовищі, удосконаленні освітніх технологій, забезпеченні інтеграції цифрової грамотності та правової культури в підготовку фахівців, що дозволить підготувати конкурентоспроможних, правосвідомих і соціально відповідальних професіоналів нового покоління.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Биков, В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*: матеріали методологічного семінару НАПН України 4 квітня 2019 року / за ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка. К, 2019. С.20-26. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718692/1/Microsoft%20Word%20-%20%D0%91%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%20%D0%92%2019%202.pdf>
2. Волошина, В. В. Психологічна зрілість як складова професійного становлення майбутнього психолога. *Психологічні науки*. 2011. № 58. С. 111-114. URL: <https://psychologdcp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/statti/file84.pdf>
3. Глушко, О. Компетентнісний підхід в освіті: європейський досвід. *Науково-педагогічні студії*. 2024. № 5(5). С. 8–21. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21>
4. Головань, М. С. Аналіз тенденцій розвитку вищої освіти в умовах глобалізації, інтеграції та інформатизації суспільства. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*. 2011. Вип. 31(1). С. 203–211. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57193/2/Holovan_globalization;jsessionid=07CE5273E82CA95B00AF3D9E2680B336
5. Грищенко, Л. В. Формування правової культури майбутніх учителів у навчально-виховному середовищі педагогічного коледжу: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти 01 «Освіта/Педагогіка». Слов'янськ, 2020. 258 с. URL: <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/dsrtcz-grishhenko.pdf>
6. Кучерак, І. Цифровізація та її вплив на освітній простір в контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22(2). С. 91–94. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.20> URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_2/22.pdf
7. Махновець, В. Г. Підготовка майбутнього вчителя до організації правовиховної роботи як наукова проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 207. С. 235–238. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-235-238>
8. Оганян, М. В. Правове виховання студентської молоді як чинник формування їх громадянськості. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. № 4 (79). С. 216–221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_4_23
9. Пахомов, І. В. Правове виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти: навчальний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 130 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743957/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%92.pdf>
10. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г.

- Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Х. : Право, 2010. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/VUXOVANNY_2010.pdf
11. Рекотов, П. (2018). Правова освіта у закладах вищої освіти неюридичного профілю. *Право та державне управління*. 2018. № 3(32) Т. 1. С. 20–25. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2018/tom_1/3-1_2018.pdf
 12. Султанова, Н. В. (2017). Аналіз змісту та методів виховання дітей в закладах шкільної освіти в Україні (1956–1959 рр.). *Молодий вчений*. 2017. № 12(52). С. 457–460. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_109
 13. Турчиняк, Я. І. Правове виховання неповнолітніх. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. №1(17). С. 767–772. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/138.pdf> DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.136>
 14. Харагірло, В. Є. Превентивне виховання майбутніх кваліфікованих робітників в контексті сучасної іноватики: навчально-методичний посібник до модулю «Виховна діяльність педагогічних працівників ПНЗ». Біла Церква: БІНПО, 2016. 93 с.
 15. Юрченко, В. В. Формування етико-правової культури майбутніх психологів: теоретичний аспект. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2024. Вип. 1. №2(109). С. 221–234. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-109-2-221-234>
 16. Akimkhanova, A., Menlibekova, G., Abdramanova, N. (2024). Relevant issues of future educational psychologists' readiness to design professional activities in an innovative educational environment. *Canadian Journal of School Psychology*. 2024. Vol. 39(3). Pp. 227–246. DOI: <https://doi.org/10.1177/08295735241261308>
 17. Barbousas, J. Teaching in the 21st century: Challenges, key skills and innovation. *La Trobe University*. 2021. URL: <https://www.latrobe.edu.au/nest/teaching-in-the-21st-century-challenges-key-skills-and-innovation/>
 18. Dzhurylo, A. P., Shparyk, O. M. ICT competence for secondary school teachers and students in the context of education informatization: Global experience and challenges for Ukraine. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 70(2). Pp. 43–58. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2438>
 19. Gallego-Arrufat, M.-J., García-Martínez, I., Romero-López, M.-A., Torres-Hernández, N. Digital rights and responsibility in education: A scoping review. *Education Policy Analysis Archives*. 2024. Vol. 32. DOI: <https://doi.org/10.14507/epaa.32.7899>
 20. Rêgo, B. S., Lourenço, D., Moreira, F., Pereira, C. S. Digital transformation, skills and education: A systematic literature review. *Industry and Higher Education*. 2023. Vol. 38(4). Pp. 336–349. DOI: <https://doi.org/10.1177/09504222231208969>
 21. Guillén-Gámez, F. D., Tomczyk, Ł., Ruiz-Palmero, J., Connolly, C. (2024). Digital security in educational contexts: Digital competence and challenges for good practice. *Computers in the Schools*. 2024. Vol. 41(3). Pp. 257–262. DOI: <https://doi.org/10.1080/07380569.2024.2390319>
 22. Ma, H., Ismail, L. (2025). Bibliometric analysis and systematic review of digital competence in education. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2025. Vol. 12. Article 185. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04401-1>
 23. Redecker, C., Punie, Y. European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu (Y. Punie, Ed.). Publications Office. 2017. DOI: <http://dx.doi.org/10.2760/159770> <https://data.europa.eu/doi/10.2760/159770>

Стаття надійшла до редакції 23.04.2025

Стаття рекомендована до друку 26.05.2025

L. TSYBULKO¹, DSc (Pedagogy), Prof.,
Professor of the Department of Pedagogy

e-mail: luda.czibulcko@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1201-3215>

O. BILETSKYI¹, PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy

e-mail: sovestalex@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8978-2218>

I. PLYS¹,

second-year PhD student at the Department of Pedagogy

e-mail: zerot05011936@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-4558-8573>

¹*State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University», Dnipro, Ukraine*
Temporary address during martial law: Naukova Street, 13 (building 9, floor 4)

FACTORS IN THE FORMATION OF LEGAL COMPETENCIES IN EDUCATIONAL INNOVATIONS IN THE SYSTEM OF TRAINING TEACHERS AND SOCIAL WORKERS

Abstract. The article examines the main factors of the formation of legal competencies in future teachers and social workers in the context of educational innovations, in particular digital transformation.

The relevance of the study is justified, due to transformational processes in society, the reform of educational and social policy of Ukraine, the need to protect human rights in education and the social sphere, as well as the impact of the COVID-19 pandemic and full-scale war, which stimulated the transition to digital formats of education.

The purpose is to analyze the main factors influencing the formation of legal competencies in the system of training teachers and social workers.

Research results. The work emphasizes the need to integrate digital educational technologies into the process of forming legal competencies, which requires future specialists to combine legal knowledge with digital literacy.

The current state of scientific research in this field by domestic and foreign scientists is analyzed. The main directions that determine the effectiveness of the formation of legal competencies are identified: the use of electronic educational platforms (Moodle, Google Classroom, Coursera), interactive learning tools (video lectures, simulations, multimedia resources), active learning methods (case method, project activities, role-playing games, modeling of legal processes), as well as an interdisciplinary approach that integrates legal, sociological, psychological and economic components. The importance of professional interaction of students with representatives of legal practice (internships, master classes, guest lectures) is emphasized, which contributes to the consolidation of legal knowledge and the formation of ethical responsibility. Particular attention is paid to the new challenges of the digital era - in particular, expanding the content of legal competence by including digital rights, information security issues, personal data protection, human rights in the digital environment, as well as the problem of digital inequality. The need to adapt educational programs to the needs of the modern labor market is emphasized, in particular by introducing modular training, creating individual educational trajectories and including new courses related to law in the field of digital technologies, artificial intelligence, cybersecurity, etc.

Conclusions. The formation of legal competencies in future teachers and social workers should take place comprehensively, taking into account the dynamics of digital transformation, the challenges of the modern world and the needs of legal protection of the individual. Effective legal training involves not only the acquisition of knowledge, but also the development of critical thinking, ethical responsibility, the ability to legal communication and adaptation in conditions of change. The article identifies areas for further research, in particular, regarding the integration of legal education with digital platforms, the development of innovative educational technologies and models focused on training a new generation of specialists.

KEY WORDS: legal competences, educational work, higher education students, digitalization, legal training, online platforms.

References

1. Bykov, V. Yu. (2019). Digital transformation of society and the development of the computer-technological platform of education and science of Ukraine. In V. G. Kremen, O. I. Lyashenko (Eds.). *Information and digital educational space of Ukraine: transformation processes and development prospects: materials of the methodological seminar of the National Academy of Sciences of Ukraine, April 4, 2019.* https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718692/1/Microsoft%20Word%20-%20%D0%91%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%20%D0%92_2019_2.pdf (In

- Ukrainian).
2. Voloshyna, V. V. (2011). Psychological maturity as a component of the professional development of a future psychologist. *Psychological Sciences*, (58), 111-114. <https://psychologdcp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/statti/file84.pdf> (In Ukrainian).
 3. Hlushko, O. (2024). Competence approach in education: european experience. *Research and Educational Studies*, 5(5), 8-21. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21> (In Ukrainian).
 4. Golovan, M. S. (2011). Analysis of trends in the development of higher education in the context of globalization, integration and informatization of society. *Problems of modern pedagogical education: Pedagogy and psychology*. 2011. Вип. 31(1). С. 203–211. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57193/2/Holovan_globalization;jsessionid=07CE5273E82CA95B00AF3D9E2680B336 (In Ukrainian).
 5. Hryshchenko, L. V. (2020). Formation of the legal culture of future teachers in the educational environment of a pedagogical college: dissertation ... candidate of pedagogical sciences: 13.00.04 - theory and methodology of professional education 01 "Education/Pedagogy", Slavyansk. <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/dsrtez-grishhenko.pdf> (In Ukrainian).
 6. Kucherak, I. (2020). Digitalization and its impact on the educational space in the context of the formation of key competencies. *Innovative pedagogy*, 22(2), 91–94. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-2.20> http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/22/part_2/22.pdf (In Ukrainian).
 7. Makhnovets, V. H. (2022). Preparation of the future teacher for the organization of legal educational work as a scientific problem. *Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*, (207), 235-238. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-235-238> (In Ukrainian).
 8. Ohanyan, M. V. (2017). Legal education of student youth as a factor in the formation of their citizenship. *Spirituality of the individual: methodology, theory and practice*, 4 (79), 216–221. http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_4_23 (In Ukrainian).
 9. Pakhomov, I. V. (2024). Legal education of applicants for professional (vocational and technical) education: a textbook, Bila Tserkva, BINPO DZVO "UMO" NAPS of Ukraine. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743957/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%92.pdf> (In Ukrainian).
 10. Getman, A. P., Gerasina, L. M., Danylyan, O. G. and others. (2010). Legal education in modern Ukraine: monograph (ed. V. Ya. Tatsiya, A. P. Getman, O. G. Danylyan), Kh., Pravo. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/VUXOVANNY_2010.pdf (In Ukrainian).
 11. Rekotov, P. (2018). Legal education in non-law higher educational establishments. *Law and Public Administration*, 3(32) 1), 20–25. http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2018/tom_1/3-1_2018.pdf (In Ukrainian).
 12. Sultanova, N.V. (2017). Analysis of content and methods of education of children in establishments of school education in Ukraine (1956-1959). *Young scientist*, 12(52), 457-460. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_109 (In Ukrainian).
 13. Turchynjak, Ya. I. (2024). Legal education of minors. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 1(17), 767–772. <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/138.pdf> <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.136>
 14. Kharagirlo, V. E. (2016). Preventive education of future skilled workers in the context of modern innovation: a teaching and methodological manual for the module "Educational activities of pedagogical workers of the PNP", Bila Tserkva, BINPO.
 15. Yurchenko, V. V. (2024). Formation of ethical and legal culture of future psychologists: theoretical aspect. *Spirituality of a Personality: Theory, Methodology and Practice: collection scientific papers*, 1(2(109)), 221–234. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2024-109-2-221-234>
 16. Akimkhanova, A., Menlibekova, G., Abdramanova, N. (2024). Relevant issues of future educational psychologists' readiness to design professional activities in an innovative educational environment. *Canadian Journal of School Psychology*, 39(3), 227–246. <https://doi.org/10.1177/08295735241261308>
 17. Barbousas, J. (2021). Teaching in the 21st century: Challenges, key skills and innovation. La Trobe University. <https://www.latrobe.edu.au/nest/teaching-in-the-21st-century-challenges-key>

[skills-and-innovation /](#)

18. Dzhurylo, A. P., Shparyk, O. M. (2019). ICT competence for secondary school teachers and students in the context of education informatization: Global experience and challenges for Ukraine. *Information Technologies and Learning Tools*, 70(2), 43–58. <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2438>
19. Gallego-Arrufat, M.-J., García-Martínez, I., Romero-López, M.-A., Torres-Hernández, N. (2024). Digital rights and responsibility in education: A scoping review. *Education Policy Analysis Archives*, 32. <https://doi.org/10.14507/epaa.32.7899>
20. Rêgo, B. S., Lourenço, D., Moreira, F., Pereira, C. S. (2023). Digital transformation, skills and education: A systematic literature review. *Industry and Higher Education*, 38(4), 336–349. <https://doi.org/10.1177/09504222231208969>
21. Guillén-Gámez, F. D., Tomczyk, Ł., Ruiz-Palmero, J., & Connolly, C. (2024). Digital security in educational contexts: Digital competence and challenges for good practice. *Computers in the Schools*, 41(3), 257–262. <https://doi.org/10.1080/07380569.2024.2390319>
22. Ma, H., Ismail, L. (2025). Bibliometric analysis and systematic review of digital competence in education. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12, Article 185. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04401-1>
23. Redecker, C., Punie, Y. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu (Y. Punie, Ed.). Publications Office. <http://dx.doi.org/10.2760/159770>
<https://data.europa.eu/doi/10.2760/159770>

The article was received by the editors 23.04.2025

The article is recommended for printing 26.05.2025